

„Kimegyek a doberdói harctérre”

dédapáink, nagyapáink nyomában

2018. október 12-13.

Kluže erőd

A Kluže erőd formája és célja a történelem során többször megváltozott. A Koritnica legszűkebb részén stratégiai fontosságú átjárót zárt le. Az első erődöt a 15. század második felében a velenceiek építették fel fából, a török ostromok elleni védelemül is szolgált. Az első kőből épített erődöt a 16. század elején állították fel, amikor a velenceiektől Habsburg uralom alá került. Az évek során további felújításokon ment át. 1797-ben, a francia háborúk idején Napóleon seregei az erődöt felgyújtották és teljesen lerombolták. Az új épületet, amely a formáját szinte változatlanul megőrizte mindmáig, 1881–1882-ben, az Osztrák–Magyar Monarchia idejében építették fel és Flitscher Klausénak nevezték el. Építéskor úgy tervezték, hogy a Boveci-medencéből a Predel völgyén át vezető utat tudja majd ellenőrizni. Az isonzói harcok idején a frontvonal az erőd közvetlen közelében húzódott, az olasz ágyúzástól a Rombon meredek falai alatt azonban biztonságban volt. Az épületben a parancsnokságok és nemharcoló alakulatok voltak elhelyezve, de megfigyelőpontnak is használták. Számos melléképülettel látták el, például kisebb villanyerőművel, vízszivattyúteleppel, reflektoros megfigyelőkkel és hasonlókkal.

Bovec – osztrák–magyar katonai temető

Az első világháború után a temetőt kibővítették és felújították, majd áthelyezték ide a környékbeli temetőkből eltemetett osztrák–magyar katonák maradványait. Az ebben a temetőben eltemetett olasz katonák földi maradványait 1938-ban a kobaridi csontkamrába szállították. Az elesett katonák sírjai a temető egész területén megtalálhatók, de csak negyede van sírkövel jelölve. Az adatok szerint a temető több mint 600 katona nyugalóhelye.

Ravelnik szabadtéri múzeum - Az osztrák–magyar hadsereg első védővonala Bovec térségében

Bovec (Flitsch) olasz megszállása után az osztrák–magyar hadsereg 1915 augusztusában az első védővonalát a Boveci-medence keleti szélén erősítette meg. A vonal két dombon, a Ravelniken (519 m) és a Stržiščén (486 m) át húzódott. Mindkét domb természetes akadályt alkotott, amelyeket az osztrák–magyar katonák megerősített állásokkal, kavernákkal és lövészárkokkal a védelem pillérévé építettek ki.

Ravelnik domboldalán, az egykori első védővonal területét szabadtéri múzeummá alakították. A kialakított ösvény a kitisztított és felújított lövész- és összekötőárkokat, bunkereket, kavernákat, géppuskafészeket és a helyreállított barakkokat köti össze.

Kobaridi Múzeum

A Kobaridi Múzeum az Isonzó-front I. világháborús eseményeit idézi fel. A Felső-Isonzó menti két és fél évig tartó harcokat mutatja be, különösen a caporettói áttörés néven is ismert 12. isonzói csatát. A számos érdekes tárgy, az Isonzó menti terep makettje, a gazdag képanyag, a rekonstruált kaverna és a dokumentumfilm az emberiség történetének egyik legnagyobb hegyi csatáját jeleníti meg. A múzeum egyben megismerteti Kobarid (Caporetto, Karfreit) történelmét az őskortól napjainkig, valamint számos vendégkiállításnak ad helyet.

Kostnica s Cerkvijo Sv. Antona - Olasz csontkamra Kobaridban

Az olasz katonák csontkamrája 1938-ban épült, Benito Mussolini személyesen nyitotta meg szeptember 18-án. A létesítmény Giannino Castiglioni szobrász és Giovanni Greppi építész munkája. Három nyolcszög formájában épült meg, amelyek koncentrikusan szűkülnek a csúcs felé, ahol Szent Antal temploma áll. A közeli katonai temetőkből a csontkamrába 7014 ismert és ismeretlen, az első világháborúban elesett olasz katona maradványait szállították át. Neveiket a zöldes színű szerpentinkőből készült táblákba vésték bele. A csontkamrát és a keresztutat az olasz állam tartja fenn.

Napóleon híd

A **Napóleon híd**, amely a **Soča (Isonzó)** egy 200 m hosszú szorosán ível át. Ezen a hídon, amely 1750-ben épült keltek át Napóleon seregei a Predel irányába, erre az eseményre utal a neve is.

Magyar katonai kápolna Visintiniben

A kápolna az egykori doberdói front mögött kialakított nagy katonai temetők mellett, a Doberdo del Lago községhez tartozó Visintini településen áll. Magyar katonák kezdték el építeni még a háború idején, a temetőben nyugvó bajtársaik emlékére. A kápolna helyét állítólag IV. Károly király jelölte ki egyik harctéri látogatása során. Felavatását 1918 őszére tervezték, de a háború akkorra véget ért, ezért már nem szentelték fel. Hosszú, kalandos története során az istállóként, raktárként is használt épületet magyar–olasz összefogással felújították és 2009. május 30-án, Sólyom László köztársasági elnök jelenlétében, ökumenikus szertartás keretében szentelték fel.

Monte San Michele

Az első világháborúban a hírhedt Doberdó-fennsík északi szegélyét uraló magaslat a Monte San Michele (275 m) volt a Görz-nél (Gorizia, Nova Gorica) kialakított hídfő védelmének egyik legjelentősebb pontja. Az itt védelmi állásokban levő osztrák–magyar hadsereg, soraiban elsősorban magyar ezredekkel, kaverna- és lövészárórendszerrel épített ki. A háború kezdetétől 14 hónapon át tartó súlyos harcok, majd a Monte Sabotino és Görz eleste után 1916. augusztus 10-ére virradóra az osztrák–magyar erők kiűritették a korábban sok áldozattal megtartott, tarthatatlanná vált hegyet és a Doberdó-fennsíkot.

A magyar királyi nagyváradi 4. honvéd gyalogezred emlékművei az Isonzó mentén

Kratochvil Károly ezredes, a nagyváradi 4. honvéd gyalogezred legendás parancsnoka kezdeményezésére 1918 tavaszán, az isonzói harcokat követően, minden olyan helyen, ahol az ezred a legvéresebb harcait vívta, a katonák helytállásának emlékére karszti kőből épített 2,5 m magas, feliratos gúlát emeltek. Az Isonzó-fronton négy ilyen emlékműve van az ezrednek. Feliratuk egységesen: „A m. kir. 4. honv. gy. ezred dicsőséges harcai és elesett hősei emlékére”.

Fogliano – osztrák–magyar katonai temető (Cimitero a Fogliano)

Ebben a temetőben 14 550 osztrák–magyar katona nyugszik, akiknek földi maradványait az elhagyott környékbeli katonai temetőkből helyezték át ide. A temetőt 1974-ben alakították ki az osztrák Stájer Tartományi Kormány kezdeményezésére, a salzburgi Fekete Kereszt szervezet pedig 1989-ben átalakította. Ferenc pápa 2014 szeptemberében egyedül látogatta meg a temetőt és imádkozott az elesettekért.

Museo della Grande Guerra Casa III Armata

Egy igényesen összeállított hadtörténelmi múzeum, melynek szabadtéri része is van.

Olasz csontkamra Redipugliában (Il sacrario di Redipuglia)

A csontkamrában 100 187 katona van eltemetve, közülük 60 330 ismeretlen. Az osszáríum tetejére 22 terasz vezet, ahol kápolna áll három bronzkeresztel.

